

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

2. Выготский Л. С. Психология / Л. С. Выготский. М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 1008 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
4. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи (дидактичні основи) : монографія / І. М. Козловська. – Львів : Світ, 1999. – 302 с.
5. Лесняк Н. В. Міжпредметні зв'язки у формуванні мовленнєвих умінь майбутніх вчителів початкової школи : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02. / Н. В. Лесняк. – Рівне, 1997. – 181 с.
6. Самарин Ю. А. Очерки психологии ума. Особенности умственной деятельности школьников / Ю. А. Самарин. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1962. – 504 с.
7. Семашко А. Н. Развитие эстетической культуры молодежи / А. Н. Семашко, У. Ф. Суна. – М. : Знание, 1980. – 64 с.

УДК 378.371

ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Л. Д. Зеленська, м. Харків

У тезах на основі аналізу нормативних документів з питань реформування національної системи освіти визначено вимоги до педагогічної складової підготовки майбутнього вчителя; схарактеризовано систему заходів, реалізованих у цьому напрямі кафедрою загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г.С. Сковороди; накреслено орієнтири оновлення змісту й форм педагогічної підготовки майбутніх учителів на перспективу.

Ключові слова: майбутні вчителі, підготовка, педагогічна складова, заходи, перспективи.

Based on the analysis of normative documents on reformation of national educational system, the requirements to pedagogical component of future teachers' training have been determined. The system of activities, organized by the Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School at Kharkiv H. S. Skovoroda National Pedagogical University, has been characterized. The landmarks of updating the content and forms of future teachers' pedagogical training have been revealed.

Key words: future teachers, training, pedagogical component, activities, perspectives.

У сучасних умовах перманентних змін, які характеризуються інтенсивним розвитком інформаційно-комунікативних технологій, процесами глобалізації і євроінтеграції, зміною освітньої парадигми «освіта-навчання» парадигмою «освіта-становлення» [1, с. 269] вимоги до забезпечення педагогічної складової підготовки сучасного вчителя невідпинно зростають. Вони знайшли віддзеркалення, з одного боку, в Законі України «Про вищу освіту», Національній рамці кваліфікацій, в основу яких покладено вимогу забезпечення якості підготовки фахівців із урахуванням ринку праці, з іншого – у приписах нового базового Закону «Про освіту», Концептуальних засадах реформування середньої освіти, у яких визначено орієнтири розбудови «нової української школи», де вчителю відводяться функції не

лише наставника і єдиного джерела знань, але й коуча, фасилітатора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини [2].

З огляду на вищезазначене педагогічна підготовка майбутнього вчителя має орієнтуватися на діяльнісні й інноваційні методи роботи в школі, застосування новітніх засобів трансляції інформації задля подолання цифрового розриву між учителем та учнями, оволодіння ситуативними і проєктивними методиками, в основі яких лежить взаємодія, обговорення, аргументація, діалог, а також на врахування особливостей розвитку кожного окремого учня, дитячої й підліткової субкультури [3, с. 206].

Відповідно до статуту ХНПУ імені Г.С. Сковороди є галузевим вищим навчальним закладом, що здійснює підготовку конкурентоспроможних фахівців із вищою педагогічною освітою, стрижневу основу якої складає педагогічна складова. Саме це вирізняє ХНПУ імені Г.С. Сковороди з-поміж інших ВНЗ, зокрема класичних університетів, які здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, забезпечуючи дотримання вимог стандартів вищої освіти з педагогічних спеціальностей.

Задля забезпечення педагогічної складової фахової підготовки майбутніх учителів в умовах сучасних викликів викладачами кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи названого педагогічного вишу було вжито низку заходів, а саме:

- оновлено програму інтегрованої навчальної дисципліни «Педагогіка» для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» і «магістр» та робочі навчальні програми
- визначено перелік інструментальних, міжособистісних, системних компетентностей, якими мають оволодіти студенти у процесі вивчення кожного окремого модуля педагогічної дисципліни;
- спроектовано результати навчання у когнітивній, афективній та психомоторній сферах майбутніх учителів у процесі оволодіння дисциплінами педагогічного циклу;
- осучаснено тексти лекцій і семінарських занять за модулями «Теорія виховання», «Дидактика», «Основи педагогічної майстерності», «Педагогіка вищої школи», «Педагогічний менеджмент», що передбачають використання таких інноваційних технологій, як кейс-стаді, «уорк-шоп», тренінг, ділова гра. Підготовлено слайдовий супровід лекційних занять із урахуванням новітніх досягнень педагогічної науки і вимог шкільної практики;
- створено банк ситуаційних завдань і вправ з кожного модуля навчальної дисципліни, індивідуальні завдання дослідницького характеру, картотеку фільмів про неймовірних учителів, а також банки тестових завдань;
- розроблено дистанційний курс з ПВШ, укладено робочі зошити для студентів із усіх дисциплін педагогічного циклу, здійснюється підготовка якісних інструктивно-методичних матеріалів до семінарських занять, самостійної роботи студентів, педагогічної практики, організації веб-квестів педагогічного спрямування та розміщення їх на освітніх блогах викладачів кафедри;
- разом із відділом практики проведено навчально-методичний семінар з педагогічної практики «Актуальні проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя»;

- започатковано розробку вибіркового навчального курсу із урахуванням вимог ринку освітніх послуг і вимог роботодавців до випускників педагогічного вишу;

- традиційним стало проведення конкурсу педагогічної майстерності, загальноуніверситетської олімпіади з педагогіки, студентських конференцій та педагогічних читань.

Зроблено дійсно немало. Але цього видається недостатньо, щоб упевнено конкурувати на ринку освітніх послуг і утримувати позицію флагману педагогічної освіти. Пошук орієнтирів оновлення змісту й форм педагогічної підготовки майбутніх учителів вимагає накреслення низки перспектив, як-от:

1. Коригування та узгодження змісту педагогічної освіти, навчальних планів і програм із урахуванням запитів «нової української школи». Сьогодні в процесі здобуття дитиною загальної середньої освіти недостатньо дати їй знання – необхідно навчитися користуватися ними, що вимагає сформованості відповідних компетентностей, серед яких базовими визначено 10: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; спілкування іноземними мовами; математична грамотність; компетентності в природничих і технічних науках; інформаційно-цифрова компетентність; уміння навчатися впродовж життя; соціальні й громадянські компетентності; підприємливість; загальнокультурна грамотність; екологічна грамотність і здорове життя [2].

Це означає, що компетентності, яких набувають студенти в процесі здобуття педагогічної освіти, мають слугувати підґрунтям для виховання затребуваного суспільством випускника школи. Для вирішення цього завдання видається доцільним запровадження маркетингових служб у складі кафедр, факультетів і вишу в цілому, які б детально вивчали, аналізували запити як формальної, так і неформальної освіти.

2. Більш широке запровадження «навчання через практику». Відповідно до цього підходу як педагогічна, так і фахова підготовка майбутнього вчителя повинна набути рис «практичного теоретизування» у ході лекційних та семінарських занять. В основу здобуття студентом знань має бути покладене виконання різноманітних практичних дій у реальних чи штучно створених ситуаціях, а також формування здатності передавати знання і особистий досвід таким шляхом, який сприяє взаємодії, обговоренню, діалогу, аргументації [3, 207].

3. Оновлення змісту, форм і термінів педагогічної практики, метою якої має стати не стільки копіювання досвіду роботи окремих учителів чи педагогічних колективів, а краще розуміння навчального процесу завдяки власному досвіду зіткнення із різноманітними шкільними ситуаціями, а також рефлексія над здобутим практичним досвідом. Загальновідомо, що компетентності майбутнього вчителя не можна сформулювати поза міжособистісних контактів з учнями та поза шкільним середовищем.

4. Акцентування уваги під час викладання педагогічних дисциплін на таких засобах персоналізації навчального досвіду учнів, як робота за індивідуальними планами, окремими навчальними траєкторіями, у рамках індивідуальних дослідницьких проєктів.

5. Підготовка до друку науково-популярного видання, у якому було б узагальнено передовий і новаторський педагогічний досвід класоводів, учителів-предметників, класних керівників, авторських шкіл харківського регіону як в історичній ретроспекції, так і з огляду на сучасні освітні виклики.

Визначені перспективи щодо забезпечення педагогічної підготовки майбутніх учителів носять характер стратегічного планування, без яких ВПНЗ, що набуває форм бізнес-корпорації з надання освітніх послуг, розвиватися не може.

Список використаних джерел

1. Зеленська Л. Д. Викладач вищого навчального закладу в умовах сучасних викликів / Л. Д. Зеленська // Особистість в умовах кризових викликів сучасності: Матеріали методологічного семінару НАПН України (24 березня 2016 року) / За ред. академіка НАПН України С. Д. Максименка. – К., 2016. – С. 269-274. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/704987/>

2. Концепція «Нової української школи». – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/08/18/>

3. Локшина О. І. Європейські концепції професійної підготовки вчителів / О. І. Локшина // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету . – Ч (2), 2011. – С. 204-210.

УДК 378.147:316.444.5

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПОЗИЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Б. Р. Зеленський, м. Харків

У тезах аргументовано позицію про необхідність формування професійної мобільності фахівця на етапі вищівського навчання; доведено, що в основу формування цієї особистісної і професійної якості мають бути покладені ключові компетентності; розкрито чинні підходи до співвідношення понять «професійна компетентність» і «професійна мобільність».

Ключові слова: професійна мобільність, формування, майбутні фахівці, професійна компетентність, компетентнісний підхід.

The position about the necessity of formation of specialists' professional mobility in the pedagogical process of higher educational establishments has been substantiated. It has been proved in the article that the formation of this personal and professional quality has to be based on key competencies. The current approaches to correlation of concepts of «professional competence» and «professional mobility» have been revealed.

Key words: professional mobility, formation, future specialists, professional competence, competence approach.

Нинішнє динамічне суспільство потребує професійно мобільного фахівця, здатного швидко адаптуватися до складаних умов соціальної і професійної дійсності, самостійно й відповідально приймати рішення, зорієнтованого на успіх та постійне самовдосконалення. Це актуалізує проблему формування мобільності як особистісної й професійної якості вже на етапі здобуття студентською молоддю професійної освіти в руслі реалізації компетентнісного підходу.